

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ

1.Т. н. „съпричиняване“, разбирано като принос на пострадалия за настъпването на общественноопасните последици, всякога има обективен характер. То обхваща случаите, когато общественноопасните последици се дължат на съчетания ефект от виновното поведение на извършителя и от поведението на самия увреден.

Вината на пострадалия при съпричиняването не е фактор, подлежащ на отчитане. Затова съпричиняване може да има и когато малолетно дете или невменяемо лице допринесе за настъпване на резултата, независимо от неспособността им да действат разумно, респ. от тяхната наказателна и административнонаказателна неотговорност.

Въпросът за отлагането на изпълнението на наложеното наказание се решава конкретно за всеки отделен случай и обсъждането му не се изключва предварително за нито една категория престъпления, ако са налице предвидените в чл. 66 от НК предпоставки.

Когато фактът на малолетието на пострадалото лице обективно не е могъл да бъде своевременно отразен в представното съдържание на дееца, това обстоятелство нито отегчава отговорността му, нито пречатства приложението на условното осъждане

Чл. 113, ал. 2, вр. ал. 1, т. 1 и чл. 114, т. 1 от ЗДвП

ТР № 2 от 22.12.2016 г. на ОСНК на ВКС по т. д. № 2/2016 г.

Чл. 66 от НК

Решение № 97 от 31.10.2019 г. по нак. дело № 280/2019 г., I н. о., докладчик съдия Галина Захарова, председател на Наказателна колегия

С присъда № 186 от 18.07.2018 г., постановена по НОХД № 535/2018 г., Бургаският окръжен съд (БОС) е признал подсъдимия В. И. К. за виновен в това, че около 13.50 часа на 22.09.2017 г. на първокласен път Е [номер], км. 466, А. – К., при управление на лек автомобил [марка, номер], нарушил правилата за движение по чл. 21, ал. 2 от Закона за движение по пътищата и по непредпазливост причинил смъртта на М. Й., починала на 30.09.2017 г., и средна телесна повреда на С. Й., като след деянието направил всичко зависещо от него за оказване помощ на пострадалите – престъпление по чл. 343а, ал. 1, б. “г“, пр. 1 вр. чл. 343, ал. 3, пр. 3, б. „б“, пр. 1 и ал. 4 от НК, за което на основание чл. 58а, ал. 1 от НК го е осъдил на две години лишаване от свобода, като на основание чл. 57, ал. 1, т. 3 от ЗИНЗС е определил първоначален общ режим на изпълнение на наказанието.

На основание чл. 343г вр. чл. 37, ал. 1, т. 7 вр. с чл. 49 от НК съдът е лишил подсъдимия В. И. К. от право да управлява МПС за срок от три години.

С присъдата БОС се е произнесъл по веществените доказателства и е възложил в тежест на подсъдимия направените в досъдебната фаза разnosки.

С решение № 177 от 15.01.2019 г. по ВНОХД № 229/2018 г. по описа на БАС, образувано по жалба на защитника на подсъдимия адв. Г., въззивният съд е потвърдил първоинстанционната присъда.

Разгледана по същество, касационната жалба е частично основателна.

По отношение на индивидуализацията на отговорността на подсъдимия К. въззивната инстанция изцяло е споделила становището на първоинстанционния съд. Видно от аргументацията на въззивното решение

(стр. 17 – стр. 19), въззивният съд се е солидаризирал с мотивираната преценка на БОС относно приетите като смекчаващи обстоятелства чистото съдебно минало на подсъдимия К., положителните характеристични данни за личността му, постоянната трудова ангажираност, семейното му положение, а като отегчаващи е отчел големия брой наложени по административен ред санкции за нарушения на ЗДВП (общо 15 – дванадесет по наказателни постановления и три по фишове), както и значителното надвишаване – почти двукратно – на ограничението на скоростта.

Настоящият съдебен състав намира за необходимо да коригира изложените от контролираната инстанция съображения досежно индивидуализацията на наложените на касатора наказания в две насоки.

На първо място, незаконосъобразни са доводите на въззивния съд, с които е отхвърлено наличието на съпричиняване на вредоносния резултат от страна на малолетната пострадала М. Й. БАС е разрешил този въпрос неправилно (стр. 14-15 от решението), позовавайки се на „константна съдебна практика“, че малолетните деца не могат да действат виновно и не носят отговорност за действията си.

И двете предходни съдебни инстанции еднозначно са установили фактологията на разглежданото транспортно произшествие, а именно, че:

На 22.09.2017 г. подсъдимият В. К. управлявал лек автомобил [марка, номер], по първокласен път Е [номер] в посока от гр. А. към гр. К., като се движел със скорост 110 км/ч. Районът на произшествието – около ситуиран от дясната страна на пътя, считано за посоката на движение на подсъдимия, крайпътен ресторант [име] – бил сигнализиран с пътни знаци „В26“, ограничаващ скоростта до 60 км/ч., и „В24“, забраняващ изпреварването на превозни средства. На отбивка от срещуположната страна на пътя (в посока на движение към гр. А.) бил паркиран лек автомобил („ван“), управляван от частния обвинител Ф. Й., майка на пострадалите при ПТП деца М. Й. на 9

години и С. Й. на 1 година. Майката оставила децата в автомобила и отишла до ресторанта, за да купи вода. М. обаче взела на ръце едногодишната С., излязла от колата и се затичала през пътното платно към заведението. Подсъдимият К. възприел пресичащата пешеходка с дете на ръце след навлизането ѝ в платното за движение и задействал спирачната система на автомобила, но не успял да предотврати удара, като сблъсъкът настъпил в опасната зона за спиране на превозното средство. Пострадалата М. понесла основната сила от сблъсъка с колата, от който ѝ били причинени тежки, несъвместими с живота увреждания, довели до смъртта ѝ на 30.09.2017 г. При катастрофата детето С. получило охлузвания и кръвонасядания по лицето и счупване на дясното бедро, довело до трайно затруднение в движението за период от 4 – 6 месеца, което увреждане покрива медико-биологичните характеристики на средната телесна повреда.

Така приетите факти със сигурност дават основание в съвкупността от смекчаващи обстоятелства да бъде включено и съпричиняването на общественоопасния резултат от страна на пострадалото дете М. Й., което в нарушение на чл. 113, ал. 2, вр. ал. 1, т. 1 и чл. 114, т. 1 от ЗДвП е навлязло в пътното платно, без да вземе мерки за безопасността си, при това с другото дете на ръце. Едногодишната С. Й. е била носена от по-голямата си сестра М., като на практика е била лишена от възможността сама да участва в движението като пешеходец. С оглед изключително ниската си възраст тя не е притежавала никаква способност да възприема и реагира на измененията в пътната обстановка и не е осъществила самостоятелно поведение по пресичане на пътя, като се е намирала изцяло под ненадлежащия и неефикасния контрол на другото дете.

Въпреки че в мотивите на въззивното решение изрично е отбелязано, че пресичането на пострадалата М. със С. на ръце е било предприето отляво и зад паркирания ван (стр. 6), на място, където преминаването изисква особено внимание от страна на пешеходците (стр. 13), съдът е отказал да зачете

отражението на тези факти върху отговорността на подсъдимия като смекчаващо обстоятелство поради незаконосъобразното си схващане, че малолетните не могат да нарушат правилата за движение, тъй като са наказателно и административнонаказателно неотговорни.

Т. н. „съпричиняване“, разбираемо като принос на пострадалия за настъпването на общественоопасните последици, всякога има обективен характер. То обхваща случаите, когато общественоопасните последици се дължат на съчетания ефект от виновното поведение на извършителя и от поведението на самия увреден. Извън деянието на подсъдимия, съпричиняването предполага наличие на конкретно поведение (действие или бездействие) на пострадалия, противоправност на това поведение и пряка причинна връзка между осъщественото поведение и настъпилия общественоопасен резултат. Вината на пострадалия при съпричиняването не е фактор, подлежащ на отчитане. Затова съпричиняване може да има, и когато малолетно дете или невменяемо лице допринесе за настъпване на резултата, независимо от неспособността им да действат разумно, респ. от тяхната наказателна и административнонаказателна неотговорност.

Тъкмо такова разбиране е застъпено и последователно се отстоява в съдебната практика. В гражданскоправен контекст въпросът е еднозначно разрешен с ТР № 88 от 12.09.1962 г. на ОСГК на ВС „...Не е необходимо увреденият да е допринесъл виновно за настъпването на вредите, а е достатъчно наличието на причинна връзка между неговото действие или бездействие и вредоносния резултат...“; ППВС № 17/63 г., т. 7 Указано е, че обезщетението за вреди от непозволено увреждане се намалява, ако и самият пострадал е допринесъл за тяхното настъпване, като е от значение наличието на причинна връзка между поведението на пострадалия и настъпилия вредоносен резултат, както и че чл. 51, ал. 2 от ЗЗД се прилага и в случаите, при които малолетно дете или невменяемо лице допринесе за настъпване на резултата.; както и с множество решения на ВКС – например решение № 165

от 26.10.2010 г. по т. д. № 93/2010 г. на ВКС, II т. о. „Вината на пострадалия не е елемент от фактическия състав на чл. 51, ал. 2 от ЗЗД и с оглед на това способността на увредения да действа разумно и да предвижда евентуалните негативни последици от своите действия и бездействия са правно ирелевантни за института на съпричиняването“; „Принос по смисъла на чл. 51, ал. 2 ЗЗД е налице винаги, когато с поведението си пострадалият е създал предпоставки за осъществяване на деликта и за възникване на вредите или е улеснил механизма на увреждането, предизвиквайки по този начин самите вреди“.; решение № 44 от 26.03.2013 г. по т. д. № 1139/2011 г. на ВКС, II т. о. и др., вкл. и ТР № 1/2014 г. от 23.12.2015 г. на ОСТК на ВКС, т. 7 „Съпричиняването на вредата изисква наличие на пряка причинна връзка между поведението на пострадалия и настъпилия вредоносен резултат, но не и вина. Приносът на увредения – обективен елемент от съпричиняването, може да се изрази в действие или бездействие, но всякога поведението му трябва да е противоправно и да води до настъпване на вредоносния резултат, като го обуславя в някаква степен“.

Въпреки че цитираните актове третираат проблематика на правоприлагането по чл. 51, ал. 2 от ЗЗД, застъпеното от В(К)С разбиране за същностните характеристики на съпричиняването, включително от страна на увредено малолетно дете или невменяемо лице, в съдържателно отношение важи и в сферата на наказателните правоотношения. Съдебната практика по наказателни дела също приема и поддържа, че приносът на пострадалия за настъпване на общественоопасните последици, без оглед дали е резултат от виновно поведение, е обективно обстоятелство. Поради това, въпреки че не носят отговорност за действията си, когато са извън контрола на възрастни, децата са активни участници в движението и са задължени да спазват правилата за движение, като при нарушаването им обективно съпричиняват настъпилите вредни последици. (В този смисъл: решение № 720 от 19.06.1969 г. по н. д. № 611/69 г., III н. о.; решение № 47 от 28.01.1980 г. по н. д. № 1337/79 г., III н. о.; решение № 1400 от 19.12.1974 г. по н. д. № 1312/74

г., III н. о.; решение № 98 от 23.11.1983 г. по н. д. № 95/83 г., ОСНК; решение № 6 от 16.01.1985 г. по н. д. № 588/84 г., III н. о.; решение № 229 от 05.07.2010 г. по н. д. 111/2010 г., II н. о.; решение № 110 от 23.05.2014 г. по н. д. № 279/2014 г., II н. о.; решение № 12 от 18.02.2019 г. по н. д. № 1225/2018 г., I н. о. и др.). От наказателноправен аспект съпричиняването на общественоопасния резултат рефлектира върху оценката на тежестта на деянието и се отчита при индивидуализацията на наказателната отговорност на дееца, като има косвено значение при преценката на възможността за постигане на целите на наказанието по чл. 36 от НК с прилагането на института на условното осъждане. (ТР № 2 от 22.12.2016 г., т. 7). Ето защо в принципен план допуснатото съпричиняване от страна на малолетната М. Й. е фактор, който поначало е следвало да бъде отчетен при определянето на вида и размера на наказанието, което деецът следва да понесе.

На второ място, в мотивите на атакуваното решение стр. (17-18, 21) пространно са обсъдени наложените по отношение на подсъдимия К. административни санкции за допуснати нарушения на правилата за движение, които според съда били „многобройни“, „разнообразни“ по характер, извършвани „циклично“ през целия му стаж на водач на МПС (редуване на периоди с по-висока концентрация на нарушенията и такива от по 2-3 години, когато подсъдимият не е допускал никакви нарушения). Отрицателната характеристика на подсъдимия като водач е отчетена като съществено отегчаващо обстоятелство, налагащо както завишаване на наказанието лишаване от свобода по размер, така и необходимост от ефективното му изпълнение.

Тежестта на наложените в предходен период административни наказания за други нарушения на правилата за движения е несъразмерно надценена. Съдът педантично е изследвал характеристиката на подсъдимия като водач на МПС за период над двадесет години, като е установил, че от 1998 г. до 2014 г. той бил санкциониран с дванадесет наказателни

постановления и три фиша. Въззивният съдебен състав е акцентирал механично върху броя на нарушенията и тяхната „разнообразност“ по вид, макар че от вниманието му не са убягнали нито времевата отдалеченост на допуснатите нарушения, нито тяхната същност (стр. 17 от решението).

В характеристикен план съвкупността от общо петнадесет наказателни постановления и фишове действително разкрива склонност на касатора да игнорира изискванията на ЗДвП за безопасност на движението, а това го окачествява като недисциплиниран шофьор. Обективният облик на водача обаче не се изгражда единствено въз основа на количествен критерий – от броя на допуснатите от него нарушения, без да се изследва задълбочено тяхната давност и преди всичко – характера и обществената им опасност. Съставът на БАС е пренебрегнал значението на установените факти, че подсъдимият К. е правоспособен водач на МПС от 16 март 1995 г., като санкционираните административни нарушения са били допуснати от него в течение на продължителен период от стажа му като водач. (Първото административно нарушение е било извършено през 1998 г., а последното – през 2014 г.). През последните три години, предхождащи инкриминираното деяние, водачът не е допускал въобще нарушения на правилата за движение. Санкционираните му нарушения са се състояли преимуществено в: несъобразяване на светлинна сигнализация на автомобила през деня, управление без поставен предпазен колан, пропуск да носи свидетелство за регистрация на МПС и превозни документи, определени от МТ, неспазване на реда и условията за изменение в конструкцията на ППС, управление на лек автомобил с регистрационни табели, които не отговарят на БДС, непредставяне на ППС за технически преглед в определения срок, управление без сключена застраховка ГО. Изброените административни нарушения, за които касаторът е бил наказан с глоби в минималния или близък до него размер, по естеството си не са предполагали непосредствена и съществена опасност от пътнотранспортни произшествия. В досието на водача се открояват три нарушения на режима на скоростта, обуславящи по-

висока степен на риска за движението. Те обаче са с голяма давност – били са допуснати деветнадесет, съответно, седем години преди процесното транспортно произшествие (едното през 1998 г. и останалите две – през 2010 г.).

Изложеното обуславя извод, че макар предходното санкциониране на подсъдимия К. по административен ред за допуснати нарушения на правилата за движение поначало правилно да е отчетено като отегчаващо обстоятелство, последното не е с голяма относителна тежест и решаващо значение и не обосновава на самостоятелно основание съществено завишаване на наказанието лишаване от свобода, нито отказ от приложение на института на условното осъждане. За настоящата инстанция не е ясно по какъв точно начин видовото „разнообразие“ на посочените нарушения и „цикличността“ при извършването им завишават обществената опасност на водача, поради което оставя без коментар този аргумент на въззивния съд.

Съображенията на ВКС относно приноса на пострадалата М. Й. към общественоопасните последици и значението на допуснатите предходни административни нарушения на правилата за движение не налагат корекция на крайния резултат от дейността на въззивния съд по индивидуализация на отговорността на подсъдимия К. Не се констатира необходимост от намаляване по размер на определеното му съобразно разпоредбите на Общата част на НК наказание лишаване от свобода за срок от три години, редуцирано съответно на две години на основание чл. 58а, ал. 1 от НК. По размер наказанието е справедливо отмерено при значителен превес на смекчаващите обстоятелства към, но не в самия минимум на предвидената санкция за извършеното транспортно престъпление, като балансирано и разумно отчита както наличните смекчаващи, така и отегчаващите обстоятелства. В крайна сметка, независимо от внесените от касационната инстанция корекции на мотивите на атакуваното решение, при индивидуализацията на срока на лишаването от свобода БАС на практика

адекватно е съобразил реалната обществената опасност на деянието и дееца. На стр. 16 от съдебния акт при обсъждането на отсъствието на предпоставките на чл. 55 от НК вярно е отразено, че в случая най-лекото предвидено наказание не само не е несъразмерно тежко за извършеното, а с оглед установените отегчаващи обстоятелства би се явило прекомерно снизходително. В тази насока правилно са открити основните фактори със значителна тежест, които обективно обосновават съгласно чл. 54, ал. 2 от НК определянето на наказание над минималната граница на предвидената в чл. 343а, ал. 1, б. „г“, пр. 1 от НК санкция – характера и конкретните параметри на допуснатото нарушение на чл. 21, ал. 1 от НК.

Управлението на МПС с превишена скорост е тежко нарушение на правилата за движение, с висока степен на риск от предизвикване на транспортно произшествие, като при това в разглеждания случай лимитираната от поставения пътен знак В26 за конкретния пътен участък скорост от 60 км/ч. е била почти двукратно превишена. Това именно е основанието, завишаващо обществената опасност на извършеното деяние, което няма как да бъде игнорирано при индивидуализацията на отговорността на подсъдимия. Конкретната величина на превишаването на скоростта не е ирелевантен за отговорността на дееца детайл, както неправилно считат защитниците на подсъдимия. Нарушението на съответното правило за движение наистина е обективен признак от състава на инкриминираното престъпление, но това не означава, че неговите конкретни параметри са без значение за индивидуализацията на наказателната отговорност на водача. Именно те обуславят специфичната за всяко разглеждано деяние обществена опасност. Ясно е, че не са аналогични и съизмерими случаите, при които разрешената скорост е надхвърлена с минимална стойност, и тези, при които превишението е драстично като величина.

Релевираните от касатора възражения по чл. 348, ал. 5, т. 2 от НПК за неправилно отказано прилагане на условното осъждане са основателни. Аргументите на предходната съдебна инстанция в подкрепа на извода, че за поправка и превъзпитание на деца е наложително той да бъде изолиран от обществото, не могат да бъдат споделени. От мотивите на въззивното решение е видно, че съдът е формирал убеждението си за неприложимост на института на условното осъждане на база фактите, свидетелстващи за висока степен на обществена опасност на деянието и значително завишената лична степен на обществена опасност на подсъдимия с оглед допуснатото грубо нарушение на правилата за движение, поради тежкия съставомерен резултат – смърт на едно малолетно дете и телесна повреда на друго малолетно дете, както и с оглед данните за предходните нарушения на правилата за движение, за които деецът е бил санкциониран по административен ред. Контролираната инстанция явно и очевидно е отдала приоритет на генералната превенция – ефективното въздействие върху останалите членове на обществото, „най-вече върху водачи на МПС, които управляват МПС с превишена скорост“. На стр. 20 от атакувания съдебен акт е подчертано, че „само при определяне на ефективно наказание лишаване от свобода, без условно осъждане“ би могло да се предотврати лишаването от живот на други участници в движението, особено на деца, а на стр. 21 от решението съдът се е позовал на дадените на съдилищата с т. 7 от ППВС № 1 от 17.01.1983 г. задължителни указания „да провеждат по-строга наказателна политика по отношение на виновните за тежки или извършени в пияно състояние престъпления по транспорта“.

ВКС счита за необходимо да коригира тези доводи.

Въззивният съд очевидно е споделил разбиране, че в случаите на тежки транспортни произшествия, осъществени при нарушение на чл. 21 от ЗДвП, условното осъждане е недопустимо. Следва да се подчертае, че единствено тежестта на съставомерния резултат, както и видът на допуснатите

нарушения на правилата за движение, не елиминират изначално възможността за приложението на чл. 66 от НК. Въпросът за отлагането на изпълнението на наложеното наказание се решава конкретно за всеки отделен случай и обсъждането му не се изключва предварително за нито една категория престъпления, ако са налице предвидените в чл. 66 от НК предпоставки (да е наложено наказание лишаване от свобода за срок от три години, лицето да не е осъждано на лишаване от свобода за престъпление от общ характер и съдът да установи, че за постигане целите на наказанието и преди всичко за поправяне на осъдения не е наложително да изтърпи наказанието). В настоящия казус при отсъствието на предходни осъждания на подсъдимия К. и с оглед размера на определената му санкция – две години лишаване от свобода, въззивната инстанция е дължала обективна комплексна оценка на всички установени по делото факти, за да даде правилен отговор за наличието и на третата предпоставка, визирана в чл. 66, ал. 1 от НК – относно възможността за превъзпитание на подсъдимия извън условията на пенитенциарно заведение. При тази преценка не се отчитат съставомерни елементи на престъплението, нито се преценяват наново отегчаващите, респ. смекчаващите обстоятелства, доколкото това вече е сторено при дейността на съда по определяне на наказанието по реда на гл. пета от НК. Фактите следва да се интерпретират с фокус възможността осъденият да се поправи без изтърпяване на наложеното наказание, тъй като специалната превенция е приоритетна цел при решаване на въпроса за изтърпяване на наказанието, макар и общопревантивният ефект на наказанието да следва винаги да бъде преценяван.

Тези постановки са ясно формулирани в мотивите по т. 1 на ТР № 2 от 22.12.2016 г. на ОСНК на ВКС по т. д. № 2/2016 г. Цитираният тълкувателен акт припомня на съдилищата необходимостта внимателно да съобразяват обстоятелствата, определящи конкретната тежест на извършеното престъпление и характеризиращи личността на деца, защото те обуславят по-голямата или по-малка степен на обществена опасност на извършеното и

съответно нуждата от повече или по-малко интензивно наказателно въздействие, с оглед целите на специалната и генералната превенции. В такъв контекст ВКС се разграничава от изричното позоваване в мотивите на атакувания съдебен акт на постановките в т. 7 от ППВС № 1 от 17.01.1983 г. Цитираните там предписания са продиктувани от изискванията на напълно различна политическа реалност и почиват върху различна конституционна основа. В актуалната нормативна уредба липсват основания за превантивна и сигнална дейност на съдилищата. По същността си тези указания не са тълкувателни, защото нито изясняват смисъла на определени правни норми, нито са насочени към преодоляване на неправилно или противоречиво правоприлагане.

Особена тежест на разглеждания случай не може да бъде изведена от обстоятелството, че от деянието са пострадали малолетни деца. Този факт е релевантен, когато възрастта на пострадалото лице се обхваща от представното съдържание на извършителя. Правилата за движение по пътищата регламентират особена, засилена закрила на здравето и живота на децата (чл. 117 от ЗДвП). Наличието на деца на пътя или в близост до него представлява състояние на интензивна опасност за водачите, които следва да се подготвят за внезапно застрашаващо изменение на пътната обстановка поради присъщата на тази група пешеходци намалена способност правилно да възприемат и реагират на опасностите при движението. Установените по настоящото дело факти не дават основание за такъв извод. Заради спецификата на конкретната пътно-транспортна обстановка водачът обективно не е възприел в по-ранен момент възрастта на пресичащата М. Й. (преди навлизането ѝ в пътното платно иззад паркирания ван), поради което по отношение на него не е било предявено обвинение за нарушение и на чл. 117 от ЗДвП, а отговорността му е ангажирана само на плоскостта на нарушението по чл. 21, ал. 1 от ЗДвП. Съставомерният резултат действително разкрива дълбоко трагични емоционални нюанси, в случаите, когато е причинена смърт на дете. След като обаче фактът на малолетието на

пострадалото лице обективно не е могъл да бъде своевременно отразен в представното съдържание на дееца, това обстоятелство нито отегчава отговорността му, нито препятства приложението на условното осъждане.

Направеният от БАС извод за високата обществена опасност на деянието и за завишената лична обществена опасност на касатора не кореспондира с установените факти за личността на подсъдимия и цялостното му поведение в обществото. Изцяло положителните характеристични данни за подсъдимия К. го очертават като човек, който успешно е интегриран в обществото, полага общественополезен труд, има добра семейна среда (семеен е, с дете). Пред БАС са били представени референции за отлични лични и служебни характеристични данни за дееца, които не са били ценени от съда при изясняване на личностните му качества (тъй като по същество съдържали свидетелски показания, несъбрани по надлежния процесуален ред). Но дори и без тези документи, семейното положение, постоянната трудова заетост, чистото съдебно минало на подсъдимия са безспорно установени факти, признати и от двете съдебни инстанции. Внимание заслужава и проявената от касатора критичност към поведението му, разкриваща променено, положително отношение към изискванията за безопасно движение. Все в тази насока следва да се интерпретира и неговото поведение след деянието, извън фактите, дали основание за квалификация на деянието му по чл. 343а, ал. 1, б. „г“, пр. 1 от НК. Освен оказаната на пострадалите помощ непосредствено след настъпването на пътно-транспортното произшествие, на следващия ден подсъдимият посетил болницата в гр. Б., в която били приети М. и С. Й., за да се информира за състоянието им; изразил готовност да даде кръв или да съдейства за лечението им по друг начин; впоследствие разговарял с лекуващия лекар на пострадалата М., като отново потвърдил желанието си да помогне с каквото е необходимо. В хода на производството подсъдимият К. е изразявал искрено съжаление за стореното и е демонстрирал безупречно процесуално поведение.

Така изброените обстоятелства, в съвкупност с косвения ефект на обсъденото по-горе значително съпричиняване на съставомерния резултат и надценената опасност на В. К. като водач на МПС налагат обжалваното решение да бъде изменено в частта, с която е постановено ефективно изтърпяване на наложеното му наказание лишаване от свобода. Принудителното изолиране на подсъдимия от нормалната му семейна, трудова и социална среда не е нито необходимо, нито оправдано, тъй като не би допринесло с нищо за поправянето и превъзпитаването му, а това е основната цел на наказанието, по отношение на която общопревантивната му функция не може да има приоритет. В същото време приложението на чл. 66, ал. 1 от НК не игнорира генералната превенция. Целите ѝ могат да се реализират успешно и чрез прилагане на института на условното осъждане, което също оказва предупредителен и възпиращ ефект чрез определения изпитателен срок, както и чрез възможността наказанието да бъде приведено в изпълнение. По тези съображения, настоящият касационен състав счита, че с определянето на максимален изпитателен срок от пет години по отношение на наложеното на подсъдимия К. наказание лишаване от свобода за срок от две години ще бъдат постигнати целите както на личната, така и на генералната превенция.

II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКАТА КОЛЕГИЯ

2.Обезщетение за увреждане от невърнати след прекратяване на наказателното производство веществени доказателства, когато те подлежат на връщане на правоимащите, от които са отнети, може да претендира от момента на влизане в сила на крайния акт за прекратяване на наказателното производство и от този момент следва да се зачете, че задължението е станало изискуемо и е налице начало на

погасителна давност. Към този момент вземането за непозволено увреждане е изискуемо от деня на извършването, когато деецът е известен, а когато е неизвестен – от деня на неговото откриване. Но за да е известен деецът, е необходимо действително проявление на увреждането, а това е моментът, от който се дължи връщане на веществените доказателства, а при прекратяване – това е датата на прекратяване на наказателното производство, по което са били иззети. Фактическият състав на непозволеното увреждане е налице тогава, когато се обективира цялостния му фактически състав, вкл. когато вредностните последици са положително проявени и когато това води до установяване на пострадалия. Поради това, в случаите на спор за право, началният момент, от който следва да се зачете, че задължението е станало изискуемо, е датата, на която решението на гражданския съд по спора за право влезе в сила.

Решение № 137 от 18.02.2019 г. по гр. дело № 2957/2017 г., на III г. о,
докладчик съдия Жива Декова

Чл. 290 ГПК

Чл. 111, ал. 2 НПК

Производството е по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на [фирма] ЕООД, чрез процесуален представител адв. Т., срещу решение от 07.11.2016 г. по в.гр.д. № 4012/2015 г. На АС София, с което е потвърдено решение от 31.07.2015 г. по гр.д. № 15271/2013 г. На СГС, с което отхвърлени предявените от [фирма] ЕООД искиове за солидарно осъждане на Прокуратура на Република

България, [фирма] ЕООД, И. А. Б. и О. П. С. да заплатят на ищеца сумата 239 675лв. - обезщетение за нанесени имуществени вреди от иззето по дознание ЗМ № 5118/2005 г. на СДВР, като вещественно доказателство, и невърнато след приключване на наказателното производство 30,815 кг. розово масло, ведно със законна лихва от предявяване на иска – 11.11.2013 г. до окончателното ѝ изплащане.

В касационната жалба касаторът поддържа, че решението е неправилно поради съществено нарушение на процесуалния закон, нарушение на материалния закон и необоснованост. По съображения в жалбата се иска да бъде отменено атакуваното решение. Представя писмена защита. Претендира направените разноски по делото във всички инстанции.

Ответниците по касационната жалба [фирма] ЕООД и О. П. С., чрез процесуалните им представители адв. К. и адв. В., оспорват жалбата като неоснователна по съображения в общ писмен отговор. Претендират разноски.

Ответникът по касационната жалба И. А. Б., чрез процесуален представител адв. И., оспорва жалбата като неоснователна по съображения в писмен отговор. Представя писмени бележки. Претендира разноски.

Ответникът по касационната жалба Прокуратура на Република България не взема становище по жалбата.

Касационното обжалване на въззивното решение е допуснато с определение № 437 от 05.06.2018 г. на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК, доколкото по поставения от касатора въпрос: “кой е моментът, от който се дължи връщане на правоимащ на иззети вещи като веществени доказателства в наказателното производство, респ. откога може да се претендира обезщетение за увреждане от невърнати след прекратяване на наказателното производство веществени доказателства; от кой момент задължението е

изискуемо, т.е. за него има право на иск и е налице начало на погасителна давност“, съдебната практика е недостатъчна и следва да бъде развита.

По поставения въпрос настоящият касационен състав намира следното:

Решението за съдбата на веществените доказателства /ако същите не са били предварително върнати, отчуждени или унищожени на някое от основанията по чл. 111 НПК/, се взема с постановяването на окончателния акт в наказателния процес /освен в случаите на отнемане в полза на държавата на веществени доказателства по чл. 112, ал. 1 НПК и на моторни превозни средства по чл. 112, ал. 3 НПК, връщане на веществени доказателства на правоимащия след решаване на повдигнат спор за права по чл. 113 НПК, предаване на иззети като веществени доказателства книжа, писма и др. писмени актове на заинтересовани лица и учреждения, в които случаи разпореждането с веществени доказателства не зависи или не зависи само от приключване на наказателното производство и поначало се налага последващо - след приключване на наказателното производство, а по-рядко и съпътстващо произнасяне на прокурора или съда/.

Принципното положение при връщането на предметите, иззети като веществени доказателства, е регламентирано в разпоредбата на чл. 111, ал. 2 НПК - те се връщат "на правоимащите, от които са отнети". "Правоимащ" е не само нейният собственик, но и всяко друго лице, което има каквито и да е права, свързани с упражняването на фактическа власт върху вещта /вещни или облигационни, основаващи се на право на ползване, договор за заем, наем, залог и т. н., вкл. и владеещият на неправно основание с цел да стане собственик/. Предписанието, залегнало в чл. 111, ал. 2, НПК повелява да се възстанови съществуващото фактическо положение преди отнемането на вещта от съответния правоимащ.

В случай че възникне спор /относно собственост-чл. 110 НПК- отм., относно всякакви имуществени права, които са свързани с упражняването на

фактическа власт върху вещите – чл. 113 НПК, ТР № 2/2014 г. по т.д. №2/2014 г. на ОСНК на ВКС/ веществените доказателства се пазят, докато решението на гражданския съд влезе в сила.

Обезщетение за увреждане от невърнати след прекратяване на наказателното производство веществени доказателства, когато те подлежат на връщане на правоимащите, от които са отнети, може да претендира от момента на влизане в сила на крайния акт за прекратяване на наказателното производство и от този момент следва да се зачете, че задължението е станало изискуемо и е налице начало на погасителна давност. Към този момент, както е прието и в приложеното от касатора решение № 1189 от 17.10.2006 г. по гр.д. № 1908/2005 г. на ВКС, IVA г.о., вземането за непозволено увреждане е изискуемо от деня на извършването, когато деецът е известен, а когато е неизвестен – от деня на неговото откриване. Но за да е известен деецът, е необходимо действително проявление на увреждането, а това е моментът, от който се дължи връщане на веществените доказателства, а при прекратяване – това е датата на прекратяване на наказателното производство, по което са били иззети. Фактическият състав на непозволеното увреждане е налице тогава когато се обективира цялостния му фактически състав, вкл. когато вредностните последици са положително проявени и когато това води до установяване на пострадалия. Поради това, в случаите на спор за право, началният момент, от който следва да се зачете, че задължението е станало изискуемо, е датата, на която решението на гражданския съд по спора за право влезе в сила.

Върховният касационен съд, състав на III гр. отделение на ГК, след преценка на изложените основания за касационно обжалване по чл. 280, ал. 1 ГПК намира:

С въззивното решение е потвърдено първоинстанционното решение за отхвърляне на предявените от [фирма] ЕООД искове за солидарно осъждане на Прокуратура на Република България, [фирма] ЕООД, И. А. Б. и О. П. С. да

заплатят на ищеца сумата 239 675 лв. - обезщетение за нанесени имуществени вреди от иззето по дознание ЗМ № 5118/2005 г. на СДВР, като вещественно доказателство, и невърнато след приключване на наказателното производство 30,815 кг. розово масло, ведно със законна лихва от предявяване на иска – 11.11.2013 г. до окончателното ѝ изплащане.

Въззивният съд е приел, че не са установени елементите на фактическите състави на предявените иски за присъждане на обезщетение за имуществени вреди с правно основание чл. 49 и 45 ЗЗД. Прието е, че поради неустановяване на собствеността на иззетото от трезора на ищеца розово масло, станало въз основа на постановление за образуване на дознание от 24.03.2005 г. по пр. преписка № 37132/04 г. на СРП, извършено с протокол за претърсване и изземване от 05.05.2005 г. по дознание ЗМ № 5118/05 г. на СДВР, не може да се приемат за доказани твърденията на въззивника-ищец за противоправността на деянията на длъжностните лица на Прокуратурата, служителите и работниците на втория ответник и на въззиваемите-физически лица при изземване, получаване и невръщане на иззето процесно количество розово масло от трезора на ищеца. Изложени са съображения, че този извод следва от разпоредбата на чл. 108, ал. 2 НПК /отм./ и сходната ѝ разпоредба на чл. 111, ал. 2 от действащия НПК, допускащи връщане на собственика на предмети, иззети като веществени доказателства, преди завършване на наказателното производство, когато това връщане няма да затрудни изясняване на обстоятелствата по наказателното дело. Посочено е, че поради спор за право на собственост върху иззетото розово масло то не е било реално върнато на ищеца, въпреки потвърденото от горестоящите прокурори постановление от 17.05.2005 г. по пр. преписка № 37132/2004 г. на СРП за връщане на иззетото розово масло /предаване за съхранение/. Изложени са съображения, че именно поради неустановяване на собствеността върху процесното розово масло съдът не може да установи вредата, причинена на въззивника, което е прието, че означава както липса на нарушаване на общото правило да не се вреди другиму, водещо до

неустановяване на противоправност на деянията на ответниците по иска като елемент от състава на непозволеното увреждане, така и до неустановяване на вредите, които са също самостоятелен елемент от състава на непозволеното увреждане. По отношение на вредите и в частност на имуществените вреди, като самостоятелен елемент на състава на непозволено увреждане, чието заплащане се търси, е посочено, че по делото не са събрани достоверни доказателства какво количество розово масло, съхранявано и иззето на 05.05.2005 г. от трезора на въззивника, е било собственост на конкретни трети лица и какво количество от същото е трябвало да им бъде върнато. Посочено е от съда, че преди всичко исковата молба не е съдържала изчерпателен списък на фирмите, съхранявали розовото си масло в трезора на въззивника; но и че от това, което е било посочено също не може да се определи претърпяната от въззивника имуществена вреда. Въззивният съд е приел, че във всички случаи исковете са неоснователни и следва да се отхвърлят поради основателност на заявените от ответниците по исковете възражения за изтекла погасителна давност на предявените вземания, ползвайки по аналогия разрешенята, дадени в т. 4 от ТР № 3 от 22.04.2005 г. по т.гр.д. № 3/2004 г. на ОСГК на ВКС.

Ищецът поддържа, че след приключване на наказателното производство предметите, иззети като веществени доказателства следва да му бъдат върнати като правоимащ, от когото са били отнети, тъй като по чл. 113 НПК, при действието на който е приключило наказателното производство, не е задължително правоимащото лице да е собственикът на вещите /каквото е било изискването по чл. 108, ал. 2 НПК-отм./, достатъчно е да е упражнявал фактическата власт върху вещите на правно основание /вещно или облигационно/ към момента на изземването им. Ищецът поддържа, че правното основание, на което е упражнявал фактическата власт върху вещите към момента на изземването им е облигационно – въз основа на договори, сключени с търговски дружества в списък, приложен към исковата молба.

В настоящия случай вещите са иззети като вещественно доказателство; искане за връщането им преди приключване на наказателното производство е направено от няколко търговски дружества, претендиращи да са изцяло /втория ответник/ или частично техни собственици /търговски дружества от списъка, приложен към исковата молба, към който тя препраща/, като молбата на последните е розовото масло да бъде предадено на съхранение на дружеството, от което са иззети и в трезора на което са били съхранявани въз основа на сключени договори между тях и това дружество; постановени са постановления на прокурора по тези искания и постановления по реда на обжалването, вкл. от прокурор във ВКП. Уважени са исканията за връщане на веществените доказателства за съхранение в трезора на дружеството, от което са иззети – ищеца по настоящото дело. Фактическо връщане за съхранение не е осъществено поради това, че управителят на [фирма] ЕООД /ответникът О. С./ е отказал /протокол за разпита му като свидетел, възпроизведен в постановление от 09.05.2008 г. на СРП/ да предаде веществените доказателства, неправоморено намиращи се в него, като неизпълнението на това му задължение и пренебрегване на постановленията на всички инстанции на прокуратурата са довели до повдигане на обвинение по отношение на С. за престъпление по чл. 206, ал. 3, вр. с ал. 1 НК /по данни от съобразителната част на постановление от 09.05.2008 г. на прокурор от СРП – стр. 35 и сл. от първоинстанционното дело/. О. С. се е разпоредил с веществените доказателства през 2005 г. /писмо, изготвено от него като управител на [фирма] ЕООД – л. 322, т. 2 от преписката, възпроизведено в постановлението от 09.05.2008 г. на прокурор от СРП/.

Отказано е от прокуратурата предварителното връщане на веществените доказателства по съображения, че: „По преписката е безспорно установено, че претенции за част от розовото масло имат и други фирми – [фирма] ЕООД и [фирма] ООД. С оглед на това е налице спор върху предмети, иззети като веществени доказателства, от компетентност на гражданския съд /чл. 110 НПК/“. Тогава действащият НПК от 1974 г. /отм./ в

чл. 110 предвижда задържане на веществените доказателства по наказателното дело до решаването на спора пред гражданския съд. В случая наказателното производство е прекратено при действието на новия НПК – в сила от 29.04.2006 г., както следва: частично с постановление от 09.05.2008 г. на прокурор при СРП – като досежно Н. Г. Н. и К. Г. Д. – изцяло за престъпление по чл. 311, ал. 1 НК и впоследствие в останалата част - с постановление от 10.07.2009 г. на прокурор при СРП – срещу О. П. С. за престъпление по чл. 206, ал. 3, вр. с ал. 1 НК.

Пазенето на веществените доказателства по делото или на местата, където са оставени за съхранение, по правило трае докато завърши наказателното производство – чл. 111, ал. 1 НПК /чл. 108, ал. 1 НПК – отм./, когато се връщат на правоимащите, от които са били отнети. Преди да е приключило досъдебното производство, прокурорът може да разреши на основание чл. 111, ал. 2 НПК предметите, иззети като веществени доказателства да бъдат върнати на правоимащите, от които са били отнети. Не е задължително правоимащото лице да е собственикът на вещите /каквото е било изискването по чл. 108, ал. 2 НПК-отм./, достатъчно е да е упражнявал фактическата власт върху вещите на правно основание /вещно или облигационно/ към момента на изземването им. Отказът на прокурора подлежи на обжалване пред съда. В случай че възникне спор за право /относно собственост - чл. 110 НПК- отм., относно всякакви имуществени права, които са свързани с упражняването на фактическа власт върху вещите – чл. 113 НПК, ТР № 2/2014 г. по т.д. № 2/2014 г. на ОСНК на ВКС/, вещта, иззета като веществено доказателство, се пази докато решението на гражданския съд влезе в сила.

Постановлението за прекратяване на наказателното производство в настоящия случай не съдържа произнасяне по въпроса за веществените доказателства. Както се посочи, съгласно действащия към този момент процесуален закон, ако вещите, иззети като веществени доказателства са

били налични към момента на приключване на наказателното производство, същите е следвало да бъдат върнати на лицето, от което са отнети, което да бъде постановено с крайния акт – постановлението за окончателното прекратяване на наказателното производство, освен ако е възникнал спор относно всякакви имуществени права, които са свързани с упражняването на фактическа власт върху вещите – чл. 113 НПК, ТР № 2/2014 г. по т.д.№ 2/2014 г. на ОСНК на ВКС, в който случай се връщат след разрешаване на спора от гражданския съд.

С ТР № 2/2014 г. по т.д. № 2/2014 г. на ОСНК на ВКС е прието, че за възникването на правен спор е определящо самото му обективизиране и констатирането на последното от съответния орган - служебно или по инициатива на спорещите.

В случая от данните по прокурорската преписка по делото не се установява да е оспорено правото на [фирма] ЕООД да упражнява фактическата власт върху иззетото от нейния трезор розово масло като веществено доказателство на облигационно основание. Напротив – [фирма] ЕООД поддържа, че [фирма] ЕООД упражнява фактическата власт върху розовото масло на облигационно основание /видно от постановление от 24.03.2005 г. на прокурор при СРП по пр. преписка № [номер] на СРП преписката е образувана по жалба на И. Б. – пълномощник на [фирма] ЕООД с приложения към нея доказателства, на които се позовава в жалбата до прокуратурата, че розовото масло, възлизащо на 229,10 кг. към момента на жалбата, което [фирма] ЕООД счита за своя собственост, се намира на отговорно пазене в трезора на [фирма] ЕООД, без твърдения да е договорено като безвъзмездно/. Видно от постановление от 17.05.2005 г. на районен прокурор на СРП, молбите на [фирма] ЕООД и пълномощника на [фирма] ООД са иззетото като веществено доказателство розово масло да бъде предадено за съхранение в [фирма] ЕООД, като не оспорват наличието на облигационно основание за упражняване на фактическата власт на

дружеството върху иззетото като вещественно доказателство розово масло. При данните по делото и с оглед на даденото разрешение с ТР № 2/2014 г. по т.д. № 2/2014 г. на ОСНК на ВКС, следва да се приеме, че в случая не е възникнал правен спор относно правото на [фирма] ЕООД да упражнява фактическата власт върху иззетото като вещественно доказателство розово масло, доколкото такъв не е обективиран, а и не е констатиран от прокуратурата. Претенции, които не са били обективирани, не подлежат на закрила по чл. 113 НПК.

При положение, че не се установява да е налице някое от посочените в отговора на поставения правен въпрос изключения от принципното положение, че веществените доказателства се връщат на правоимащия, от когото са отнети, с постановяването на окончателния акт в наказателния процес, това е следвало да стане с постановлението за прекратяване на наказателното производство от 10.07.2009 г. на прокурор от СРП и в останалата непрекрата с постановлението от 09.05.2008 г. на СРП част – срещу О. П. С. за престъпление по чл. 206, ал. 3, вр. с ал. 1 НК. Постановлението за прекратяване на наказателното производство в настоящия случай не съдържа произнасяне по въпроса за веществените доказателства. Съгласно чл. 243, ал. 2 НПК, когато прокурорът прекрати наказателното производство, той следва да се произнесе и по въпроса за веществените доказателства. Следователно и с оглед императивния характер на цитираната разпоредба прокурорът задължително следва да реши съдбата на веществените доказателства, когато прецени, че конкретният наказателен процес по една или друга причина не може да се развие в съдебна фаза. Когато процесът се прекратява и не е налице някое от изключенията, посочени в закона, с веществените доказателства не може да се постъпи по друг начин, освен да бъдат върнати на правоимащите, от които са отнети, защото именно това е принципното положение при връщането на предметите, иззети като веществени доказателства и предписанието на чл. 111, ал. 2 НПК. С оглед отговора на поставения правен въпрос и при данните

по делото, че крайният акт в наказателното производство е постановление от 10.07.2009 г. за прекратяване на наказателното производство и в останалата част, а исковата молба е заведена на 11.11.2013 г., следва да се приеме за неоснователно възражението на ответниците по исковете, че исковете са погасени по давност. Ползването от въззивния съд по аналогия на разрешенията, дадени в т. 4 от ТР № 3 от 22.04.2005 г. по т.гр.д. № 3/2004 г. на ОСГК на ВКС, е неправилно.

Прокурорът ръководи досъдебното производство и решава всички възникнали въпроси, вкл. относно доказателствата. Събирането на доказателствата е подчинено изцяло на преценката на прокурора, т.к. той е субектът, който ще доказва обвинението пред съда. Прокурорът е единственият орган на досъдебното производство, който може да иска разрешение от съда за извършване на действия по разследването, които са съпроводени с посегателство над правата и законните интереси на гражданите /претърсване и изземване, освидетелстване, задържане и изземване на кореспонденция/. Уредбата очевидно е продиктувана от разбирането, че ако прокурорът прецени, че съответното действие не го ползва при доказването на обвинението и разкриването на обективната истина, той не би сезирал съда със съответното искане. За изземването на веществените доказателства, тяхното описване, съхраняване, пазене законът е предвидил специални правила. Както се посочи, прокурорът ръководи досъдебното производство и решава всички възникнали въпроси, вкл. относно доказателствата. Когато се изземват и задържат предмети като веществени доказателства в досъдебното производство и същите подлежат на връщане на правоимащото лице след прекратяване на наказателното производство, но не са опазени до приключване на наказателното производство и не са върнати, с оглед на ръководните функции на прокурора в тази фаза на производството, следва да се приеме за установено противоправното поведение на прокурора, изразяващо с в бездействие по осъществяване на ръководство на досъдебната фаза и конкретно по опазване

на иззети веществени доказателства. Това е особено валидно, когато самата намеса в правото се оказва незаконосъобразна, в случая с оглед на прекратяването на наказателното производство. В този смисъл постановено по ред на чл. 290 ГПК решение 278/10.12.2015 г. по гр.д. 2392/2015 г. на III г.о. на ВКС, разрешението с което се възприема и от настоящия състав.

Настоящият съдебен състав намира за установено противоправното поведение на ответника О. П. С., като изводите във въззивното решение в обратен смисъл намира за неправилни. Установено е, че О. С. е получил от пълномощника И. А. Б., предадените му веществени доказателства за съхранение с протокола от 05.05.2005 г., но вместо да ги съхранява, а впоследствие - да го предаде на [фирма] ЕООД за съхранение - в изпълнение на указанията до него с постановление от 17.05.2005 г. на прокурор от РСП, потвърдено от СГП, САП и ВКП, той неправомерно е задържал веществените доказателства и се е разпоредил с тях, по негови твърдения през 2005 г.

Настоящият съдебен състав намира за установено противоправното поведение на ответника И. А. Б. Същият се е легитимирал като пълномощник на [фирма] ЕООД, когато е подал жалбата, въз основа на която е образувано наказателното производство и с нотариално заверено пълномощно, описано в протокола за претърсване и изземване от 05.05.2005 г. и в това качество му е предадено за съхранение от [фирма] ЕООД иззетото розово масло от [фирма] ЕООД като веществено доказателство. Не е установил обаче да е предал предадените му веществени доказателства на дружеството за съхранение. Управителят О. П. С. е признал, че му е предадено част от количеството иззето розово масло – веществено доказателство, но не и цялото, като по признание на Б. документално не било оформено предаването на цялото количество с протокол от 17.06.2005 г. /по данни в постановление от 09.05.2008 г. на СРП/. Ответникът Б. не е доказал да е предал на дружеството за съхранение цялото получено от него като пълномощник розово масло като веществено доказателство, нито – впоследствие след потвърждаване по реда

на обжалването на постановление от 17.05.2005г. на СРП - да го е предал на [фирма] ЕООД – за съхранение.

Не е спорно по делото, а се установява и от представените с исковата молба писмени доказателства, че [фирма] ЕООД е специализирано държавно предприятие, занимаващо се с контролно-аналитична, сертификационна и производствена дейност в областта на етеричните масла, включително и розовото масло. Установява се от свидетелските показания на служител на ищеца, зает непосредствено в производството по хамуриране, преценени заедно с писмените доказателства, че в изпълнение на тази си дейност лабораторията извършва обработка на „сурово“ розово масло до качество „Българско розово масло“ съгласно БДС и включване на различни партии розово масло в рецептури за хамуриране и създаване на търговски заготовки. Обработката и хамурирането на предоставеното от съответните възложители масло води до създаване на нови търговски партии „Българско розово масло“, които са предназначени за търговска реализация. Българският Държавен Стандарт, който е приет и за международен - ISO 9842: 2003 /заменя БДС 653-96/ изисква Българското розово масло да отговаря на определени параметри по хроматографски профил. Условието за постигане на този стандарт най-общо са групирани като биологични, почвено-климатични и технологични. Извлечените посредством дестилация етерични масла се смесват до хомогенност в процес, наречен хамуриране, който се извършва по специфична процедура в специализиран съд и това е последният етап от преработката, след което Българското розово масло се съхранява при специални условия. Видно от писмото на Министерство на икономиката от 2005 г., в страната единствено [фирма] ЕООД е оторизирана да съхранява розово масло и разполага със специални условия за това, както и че ако розовото масло не се съхранява при специални условия, съществува сериозна опасност от рязко влошаване на неговото качество.

Установява се от приложените към исковата молба писмо-становище на Министерство на икономиката изх. № [номер] до главния прокурор на Р България и влязло в сила решение по гр.д. № 19448/2010 г. на СРС, както и договор за обработка на сурово розово масло до качество Българско розово масло и изготвянето на търговски мостри партии от него от 28.06.2004 г. с фирма [фирма] С. и от показанията на свидетеля-специалист в производството по хамуриране, които съдът кредитира като последователни и логични, и кореспондиращи с писмените доказателства по делото, че при изземването от трезора на лабораторията, в него са се съхранявали търговски партии Българско розово масло от хумутирано и съхранявано в лабораторията розово масло, предоставено ѝ за обработка и съхранение от търговски дружества по приложен към исковата молба списък, като собствеността се определя от договорните отношения между всяко дружество-възложител и лабораторията и хамурираното розово масло от различните инсталации на клиентите до стандартизирано Българско розово масло подлежи на разпределение между тях. Получената в резултат на преработката във фаза хамуриране партида Българско розово масло е обща вещ – резултат е от смесване на материали – розово масло от различни инсталации на възложителите, в различни количества и съотношение до получаване на стандартизирано Българско розово масло, в който процес е без значение всички или част и кои от суровите розови масла, произведени в различни инсталации, и в какво съотношение ще бъдат хамурирани до получаване на партидата Българско розово масло. Без значение е чии са компонентите, които са вложени в партидите Българско розово масло, тъй като то е съсобствено и подлежи на разпределение съобразно договореното с лабораторията. Така разпределените количества, съобразно описаното писмо от МИ, в иззетото като веществено доказателство розово масло, ищецът е задължен да предаде на посочените търговски дружества по договори за изработка и съхранение на розово масло. При тези данни настоящият съдебен състав намира за установено, че ищецът търпи вреди в резултат от

противоправното поведение на ответниците С. и Б., и на магистрати в състава на Прокуратура на РБългария, тъй като е бил задължен по договори за изработка и съхранение на розово масло, да предаде на възложителите договорените количества, в общ размер иззетото и невърнато след прекратяване на наказателното производство розово масло. Както се посочи, видно от писмото на Министерство на икономиката от 2005 г., в страната единствено [фирма] ЕООД е оторизирана да съхранява розово масло и разполага със специални условия за това, както и че ако розовото масло не се съхранява при специални условия, съществува сериозна опасност от рязко влошаване на неговото качество. Видно от писмото от 2005 г. е също, че [фирма] ЕООД е единствената контролно-аналитична, сертификационна, обработваща и гарантираща качеството на произведеното розово масло институция, което обяснява защо възложителите искат връщане на иззетите като веществени доказателства количества розово масло за съхранение в лабораторията и претендират реално изпълнение на сключените с лабораторията договори за преработка и съхранение на розовото масло и което с оглед спецификите на преработката на сурово розово масло в партии стандартизирано Българско розово масло и условията на сключените с възложителите договори за преработка и съхранение, е възможно да бъде изпълнявано дори при продължаващ недостиг в трезора на лаборатория в резултат на изземването и невръщането на розовото масло.

Ответното дружество отговаря заради вината, действието или бездействието на С. и Б., на които е възложил работа. След като са установени елементите на непозволеното увреждане: деяние /действие и бездействие/, вредата, противоправността на деянието, причинната връзка и вината, по отношение на ответниците С. – управител и Б. – пълномощник на [фирма] ЕООД, последното ще отговаря за вредите, причинени от тях при или по повод изпълнението на възложената им работа. Ответникът Прокуратура на РБългария отговаря за вредите, причинени на ищцовото

дружество от прокурори при или по повод изпълнението на възложената им работа.

Претендира се солидарната отговорност на ответниците, което съдът намира за основателно с оглед правилото на чл. 53 ЗЗД, уреждащо такава в случай, че увреждането е причинено от неколцина, както и на възложителите на работата по чл. 49 ЗЗД. При наличие на основания за ангажиране солидарната отговорност на ответниците съдът не дължи произнасяне по въпроса за приноса на всеки поотделно за настъпване на вредоносния резултат. Обезщетението за неимуществени вреди следва да бъде определено в установения с експертното заключение по делото размер - сумата от 239 675 лв., представляваща средната пазарна цена /без включен ДДС/ на Българско розово масло към 2005 г. – момента на увреждането.

Поради изложеното обжалваното решение следва да бъде отменено по реда на чл. 293, ал. 1 ГПК ведно с потвърденото с него първоинстанционно решение и бъде постановено ново решение по съществото на гражданскоправния спор, с което предявените искове с правно основание чл. 45 и чл. 49 ЗЗД бъдат уважени като ответниците бъдат осъдени солидарно да заплатят на ищеца претендираната сума на обезщетението, ведно със законната лихва върху сумата от датата на предявяване на иска.

С оглед изхода на спора на касатора следва да се присъдят направените разноски по делото във всички инстанции в размер на общо 38 504 лв. – за държавни такси, възнаграждение за вещо лице и адвокатско възнаграждение.

3.Предварителният договор за продажба трябва да съдържа уговорки за вещта и цената, като е допустимо с договора да е обещано прехвърляне на повече от една вещь при общо посочена цена. В този случай предмет на предварителния договор са повече от една вещи, но предмет на иска по чл. 19, ал. 3 ЗЗД може да бъде само част от уговорената между страните

престация. Когато е обещано прехвърляне на правото на собственост върху няколко вещи при уговорена обща цена, а с иска по чл. 19, ал. 3 ЗЗД се претендира обявяване на договора за окончателен не за всички, а само за част от вещите, цената на всеки отделен обект е установима. Искът не може да бъде отхвърлен поради неопределяемост на цената на отделните обекти. Тази цена следва да се определи според съотношението между пазарната стойност на всички обекти, чиято продажба е обещана, в състоянието им към момента на сключване на договора, като полученият коефициент бъде отнесен към общо уговорената цена.

Чл. 290 ГПК

Чл. 19, ал. 3 ЗЗД

Решение № 21 от 07.02.2019 г. по гр. дело № 2171/2018 г., IV г. о., докладчик съдия Борис Илиев

Производството е по чл. 290 ГПК.

С определение № 774/12.10.2018 г. по настоящото дело по жалба на А. Д. Н. е допуснато касационно обжалване на въззивно решение на СГС № 949 от 13.02.2018 г. по в.гр.д. № 6562/2017 г., с което е отхвърлен предявеният от жалбоподателя против Я. С. Т. иск, квалифициран по чл. 19, ал. 3 ЗЗД, за обявяване за окончателен на предварителен договор от 11.12.2013 г. в частта, касаеща прехвърлянето на $\frac{1}{4}$ ид.ч. от недвижим имот, находящ се в гр. С., [адрес].

Обжалването е допуснато при условията на чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК по материалноправния въпрос „Когато с предварителен договор за покупко-продажба е обещано прехвърляне на правото на собственост на повече от един недвижим имот при общо посочена цена, при предявен иск за обявяване на договора за окончателен само за част от имотите, пречка ли е за уважаването му обстоятелството, че цената е уговорена общо?“.

По този въпрос практиката е установена от Върховния касационен съд (срв. решение № 367/2014 г. от 27.01.2015 г. по гр.д. № 5852/2013 г., IV г.о. и цитираните в него други актове) в следния смисъл: Предварителният договор за продажба трябва да съдържа уговорки за вещта и цената, като е допустимо с договора да е обещано прехвърляне на повече от една вещь при общо посочена цена. В този случай предмет на предварителния договор са повече от една вещи, но предмет на иска по чл. 19, ал. 3 ЗЗД може да бъде само част от уговорената между страните престация. Когато е обещано прехвърляне на правото на собственост върху няколко вещи при уговорена обща цена, а с иска по чл. 19, ал. 3 ЗЗД се претендира обявяване на договора за окончателен не за всички, а само за част от вещите, цената на всеки отделен обект е установима. Искът не може да бъде отхвърлен поради неопределяемост на цената на отделните обекти. Тази цена следва да се определи според съотношението между пазарната стойност на всички обекти, чиято продажба е обещана, в състоянието им към момента на сключване на договора, като полученият коефициент бъде отнесен към общо уговорената цена.

В обжалваното въззивно решение на този въпрос е даден противоположен отговор, защото съдът е приел, че с предварителния договор е обещана продажбата на две сгради, а цената е посочена общо, при което няма съгласие каква точно е цената на едната от сградите, само за която се иска обявяване на договора за окончателен. С оглед отговора на правния въпрос, по който касационното обжалване е допуснато, този извод е направен в нарушение на материалния закон - касационно основание по чл. 281, т. 3,

пр. 1 ГПК, което налага отмяна на обжалваното решение. Не може обаче да бъде уважено искането на касационния жалбоподател за решаване на спора по същество, тъй като се налага извършване на допълнителни съдопроизводствени действия.

От фактическа страна по делото е установено, че на 02.06.1919 г., с нотариален акт № [номер] на нотариус при СОС, Е. И. Т. придобила чрез продажба собствеността върху нива с площ 1935 кв. м. в м. [име] в землището на с. Б., С. и на ливада с площ 3 335 кв.м. в м.[име] на същото землище. Е. Т. е починала на 07.05.1943 г. и оставила за законни наследници съпруг И. Т. и синове С. И. Т., Д. И. Т., А. И. Т. и А. И. Т. На 20.03.1946 г. наследниците на Е. Т. сключили договор за доброволна делба на оставеното от нея наследство, вписан със записка от 04.04.1946 г., с отбелязана поправка. Според договора в дял на С. И. Т. се поставя част от нивата (вече дворно място) в м.[име] с площ 1 403 кв.м. заедно с построената лично от него едноетажна постройка и част от нивата (вече дворно място) в м.[име] с площ 2 118 кв.м., от които 1 332 кв.м. съставляват част от парцел III-49 в кв. 14 и 786 кв.м. съставляват част от парцел II-49 в кв. 14 по плана на С.

От удостоверение на VIII Кметско представителство при СНО № 11783 от 24.07.1946 г. е видно, че от 1946 г. в емлячните регистри на Кметството С. Т. е записан като притежател на място с къща в м. [име], парцел V, кв. 7. За този имот има доказателства за плащане на данъци и такси през 1945 г.

С махленско свидетелство с нотариална заверка на подписите П. Н., Д. Т. и В. Н. потвърдили, че С. Т. и съпругата му М. Т. построили на два етапа сграда в гр. С., [адрес], както следва: преди 09.09.1944 г. – жилище от една стая, кухня и антре, към есента на 1956 г. – пристройка от две стаи, хол, две антрета, тоалетна, баня и две тераси, обща застроена площ 91,80 кв.м. От удостоверение № [номер] на кметство Б., отдел „Строителство и архитектура” е видно, че тази сграда е построена в парцел IV, имот № 665 в кв. 4 на м. [име] и е търпим строеж, съгласно удостоверение на СО, район В.

№ [номер]. От удостоверение на ГИС изх. № [номер] е видно, че поземлен имот с идентификатор [номер], стар УПИ IV-665 в кв. 7 по плана на м. [име], има настоящ адрес [адрес].

С. Т. и съпругата му М. Т. са починали и са оставили за наследници по закон дъщеря Е. С. Т., Ц. С. Т. и Н. С. К. и син Я. С. Т. (ответника по делото).

На 11.12.2013 г. е сключен предварителен договор за покупко-продажба на недвижим имот между Я. С. Т. и Н. С. К. (от една страна, като продавачи) и А. Д. Н. (от друга страна, като купувач). С този договор продавачите поели задължение да прехвърлят на купувача притежаваните от тях по $\frac{1}{4}$ ид.ч. от два недвижими имота: недвижим имот, находящ се в гр. С., район В., [адрес], представляващ сграда с идентификатор [номер], разположена в поземлен имот с идентификатор [номер] и недвижим имот, находящ се в гр.С., район В., [адрес], представляващ сграда с идентификатор [номер], разположена в поземлен имот с идентификатор [номер]. Купувачът следвало да заплати като продажна цена 33 800 евро, по 16 900 евро за всеки от продавачите. От тази сума 3 380 евро била заплатена в деня на подписване на договора, а остатъкът от 30 420 евро (по 15 210 евро на всеки от продавачите) следвало да бъде платен при сключване на окончателния договор. Страните се съгласили на продавача Я. С. Т. да бъде учредено пожизнено право на ползване върху прехвърлената от него $\frac{1}{4}$ идеална част от първия от имотите.

С нотариален акт № [номер]. на нотариус рег. № [номер] Н. С. К. продала на А. Д. Н. своята $\frac{1}{4}$ ид.ч. от сграда с идентификатор [номер] по кадастрална карта, одобрена със заповед № [номер], находяща се в гр. С., [адрес], разположена в поземлен имот с идентификатор [номер], със застроена площ 111 кв.м., брой етажи 1, с предназначение: жилищна сграда – еднофамилна, която сграда, състояща се от три стаи, хол, кухня, три антрета, тоалетна, баня, две тераси и мазе с площ 28 кв.м. заедно със съответните идеални части от правото на строеж върху мястото за сумата 16 900 евро.

На 27.11.2014 г. ищецът изпратил на ответника нотариална покана да се яви пред нотариус за сключване на окончателен договор, но според съставения от нотариуса констативен протокол от 04.12.2014 г. такава явяване не е последвало.

С нотариален акт № [номер] на нотариус рег. № [номер] (поправен с нотариален акт на същия нотариус № [номер]) А. Д. Н. е признат за собственик на 3/4 ид.ч. от сграда с идентификатор [номер] по кадастрална карта, одобрена със заповед № [номер], находяща се в гр. С., [адрес], както и на поземлен имот с идентификатор [номер], в който сградата е разположена.

От основното и допълнително заключение на техническа експертиза, извършена от в.л. Р. В., е видно, че сграда с идентификатор [номер], описана в предварителния договор, е идентична със сграда с идентификатор [номер], описана в исковата молба, както и че имот с идентификатор [номер] по действащата кадастрална карта е идентичен с УПИ IV-665 по действащия регулационен план на гр. С., м. [име]. Няма техническа възможност да се установи идентични ли са имотът, закупен от Е. Т. на 02.06.1919 г., имотът, поставен в дял на С. Т. с доброволната делба от 1946 г. и УПИ IV-665 в кв. 7 по плана на гр. С., ж. к. [име].

Що се касае до заключението на техническата експертиза на в.л. А. Х., то не установява релевантни за делото обстоятелства. Каква е пазарната цена към настоящия момент на сградата с идентификатор [номер] няма значение, тъй като релевантна е цената по предварителния договор. Пазарната цена на тази сграда би била от значение към 11.12.2013 г., за определяне на съотношението между нея и цената на сградата с идентификатор [номер], за да се определи каква част от общата цена по предварителния договор се припада на всяка от двете сгради. Вещото лице обаче не е оценило сграда с идентификатор [номер], то е оценило сграда с идентификатор [номер].

Ищецът е предявил иск за обявяване на предварителния договор за окончателен само в частта му, в която е обещано от ответника Т. да му прехвърли $\frac{1}{4}$ ид.ч. от недвижимия имот, представляващ сграда с идентификатор [номер]. Ответникът, с отговора срещу исковата молба, е направил следните възражения срещу иска: че няма валидно възникнало правоотношение между страните, тъй като не е налице съгласие по основните елементи на окончателния договор; че не е наследник на С. и М. Т.; че имотите, описани в предварителния договор, не са идентични с описаните в исковата молба; че в предварителния договор е предвиден модалитет (за учредяване на вещно право на ползване), за чието изпълнение няма правен механизъм и който е невъзможен, тъй като право на ползване не може да се учреди върху идеална част, а само върху реален самостоятелно съществуващ обект.

Възражението на ответника, че не е налице съгласие по основните елементи на окончателния договор, е неоснователно. Понеже проектираният окончателен договор е за продажба, за да е валиден предварителния договор, страните по него трябва да са постигнали съгласие за вещта и за цената. В случая вещите са надлежно индивидуализирани - $\frac{1}{4}$ идеална част от сгради с идентификатори [номер] и [номер] (чл. 1.1 от договора), а цената е 16 900 евро (чл. 2.1 от договора). Обстоятелството, че цената е посочена общо за придобиване на правото на собственост върху идеални части от две вещи, не опорочава съгласието и не прави договора недействителен.

Неоснователно е и възражението, че имотите, описани в предварителния договор, не са идентични с описаните в исковата молба. Обратното се установява от неоспорените основно и допълнително заключение на техническа експертиза, извършена от в.л. Р. В. Вещото лице е категорично, че имотът, посочен в предварителния договор е идентичен с този, за който с исковата молба е поискано обявяване на договора за окончателен. Това, което вещото лице не е могло да изведе въз основа на

притежаваните от него специални знания, е идентичен ли е имотът, притежаван от С. Т. въз основа на договора за доброволна делба от 1946 г. и процесната сграда. Дали ответникът притежава право на собственост върху тази сграда обаче е правен въпрос. На него съдът може да даде отговор и без заключение на вещо лице от областта на териториалното устройство. В случая извод, че ответникът е собственик на сградата, следва при съвкупното обсъждане на следните обстоятелства: С договора за доброволна делба от 1946 г. в дял на С. Т. се поставя имот с площ 1 403 кв.м. заедно с построената лично от него едноетажна постройка; в емлячните регистри на Кметство Б. С. Т. е записан като притежател на място с къща в м. [име], парцел V, кв. 7 и е плащал данъци и такси за тези имоти от 1945 г; къщата, съгласно махленско свидетелство от П. Н., Д. Т. и В. Н., е построена от С. Т. и съпругата му М. Т. преди 09.09.1944 г., а към есента на 1956 г. е пристроена с две стаи, хол, две антрета, тоалетна, баня и две тераси; към 1988 г. техническите служби са удостоверели, че въпросната сграда е построена в парцел IV, имот № [номер] в кв. 4 на м. [име] и е търпим строеж, а поземлен имот с идентификатор [номер] има стара номерация УПИ IV-665 в кв. 7 по плана на м. [име] (настоящ адрес [адрес]); в предварителния договор ответникът Т. се е позовал на правата на С. Т. върху този имот (легитимирал се е като негов наследник – чл. 1.2 от договора), за да обоснове правото си на собственост. Въз основа на тези хронологично проследени обстоятелства следва несъмнен извод, че С. Т. е придобил въз основа на договора за доброволна делба и чрез строителство върху свой имот собствеността върху сградата, понастоящем индивидуализирана с идентификатор [номер]. След смъртта му и на съпругата му собствеността е преминала върху наследниците му по закон, при равни права, като квотата на ответника е $\frac{1}{4}$. Няма съмнение, че той е приел наследството, защото сключването на договор, с който обещава продажбата на $\frac{1}{4}$ ид.ч. от наследствения имот, съставлява действие, което недвусмислено сочи намерението му да приеме наследството (чл. 49, ал. 2

ЗН). Поради това ответникът е собственик на $\frac{1}{4}$ ид.ч. от сградата, за който се претендира сключване на окончателен договор.

Неоснователно е и възражението, че в предварителния договор е предвиден модалитет (за учредяване на право на ползване), за чието изпълнение няма правен механизъм. От такъв механизъм няма нужда, тъй като не съдът учредява правото на ползване. Съдът възпроизвежда в диспозитива на решението си, с което уважава иска, съществените условия на предварителния договор, включително запазеното право на ползване на продавача. Източник на правото не е съдебното решение, а взаимното съгласие на отчуждителя и приобретателя, което съдът замества с решението си поради липсата на доброволно изпълнение.

Неоснователен е и доводът, че право на ползване не може да се учреди върху идеална част, а само върху реален самостоятелно съществуващ обект. Законът допуска вещно право на ползване да бъде учредено и върху несамостоятелни обекти (срв. решение № 1384/18.12.2008 г. по гр.д. № 6316/2007 г., I г.о., решение № 132/24.07.2015 г. по гр.д. № 1241/2015 г., I г.о.). Учредяване на ограничено вещно право на ползване от страна на съсобственик по отношение на собствения му дял или запазване правото на ползване при разпореждане с идеална част от съсобствен недвижим имот, също е допустимо (решение № 92/19.11.2018 г. по гр.д. № 4212/2017 г., II г.о., решение № 271/20.10.2011 г. по гр.д. № 1237/2010 г., II г.о., решение № 1145/30.12.2008 г. по гр.д. № 3279/2007 г., III г.о.). Затова не е правно невъзможно отчуждителят на идеална част от вещ да запази за себе си вещно право на ползване върху тази идеална част.

Поради това искът за обявяване на предварителния договор, сключен между страните по делото, досежно само единия от имотите, чиято продажба ответникът е обещал на ищеца, е доказан по основание. Той обаче не може да бъде уважен от настоящата инстанция, тъй като поради непроявена процесуална активност от инстанцията по същество по делото е останало

неизяснено какъв е размерът на продажната цена. Той следва да се определи според съотношението между пазарната стойност на обектите, чиято продажба е обещана, в състоянието им към момента на сключване на договора. В случая съдът е допуснал експертиза, която не е оценила двете сгради, които са предмет на предварителния договор. Дадена е пазарната цена на сграда с идентификатор [номер] (но към настоящия момент) и на сграда с идентификатор [номер], която не е предмет на предварителния договор. Съдът следва да назначи на разноски на ищеца нова експертиза, която да даде заключение каква е пазарната стойност към 11.12.2013 г. на сгради с идентификатори [номер] и [номер]. Едва когато установи съотношението между стойността на тези сгради съдът може да определи каква част от общо уговорената продажна цена е дължима за всяка от тях.

За приемане на експертиза делото следва да бъде върнато на инстанцията по същество, която следва да изиска от ищеца и актуално удостоверение за данъчна оценка на имота, както и такова за дължими данъци и такси. Тази инстанция трябва да се произнесе и за разноските по делото, включително за направените при касационното разглеждане на спора, на основание чл. 294, ал. 2 ГПК.

III. РЕШЕНИЯ НА ТЪРГОВСКАТА КОЛЕГИЯ

4. Настъпилият падеж означава изискуемост на задължението от датата на падежирането, поради което и въпросът за предсрочна изискуемост при настъпила вече такава, е неотносим към реализиране на така възникналия дълг.

Чл. 280, ал. 2, пр. 3 ГПК

Чл. 422 ГПК

Решение № 114 от 11.11.2019 г. по търг. дело № 2891/2018 г., I т. о., докладчик съдия Елеонора Чаначева

Производството е по чл.290 ГПК.

Върховният касационен съд, състав на първо търговско отделение, за да се произнесе взе предвид следното:

С определение № 351 от 05.07.2019 г. на ВКС, I т.о. въззивното решение е допуснато до касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 2, предл. 3 ГПК.

С решението, предмет на обжалване, състав на Бургаски апелативен съд е потвърдил решение № 58 от 22.12.2017 г. по т.д. № 97/16 г. на Сливенски окръжен съд, с което е отхвърлен иска по чл. 422 ГПК, предявен от настоящия касатор против [фирма] ЕООД, гр. С. За да постанови този резултат, съдът е приел за безспорно сключването между страните на договор за условен кредит, с който е било обезпечено изпълнението по друг договор между тях - за револвираща кредитна линия, по който след като не е било налице изпълнение на задължението от ответното дружество и встъпилите с него съдлъжници, банката служебно е усвоила от гаранцията дължимите суми и е отправила предизвестие, че в тридесетдневния договорен срок, сумите следва да й бъдат заплатени. Прието е още, че макар и задължението по револвиращия кредит да е направено изрично предсрочно изискуемо, не било достатъчно, с получената от ответника нотариална покана да бъде посочено, че същият ще усвои служебно сумите, служещи за обезпечение, а следвало преди подаване на заявлението по чл. 417 ГПК да изпълни задължението си да уведоми длъжника по договора за условен

кредит за служебното усвояване на средствата. И тъй като връчването на нотариалната покана за това, че сумата е усвоена, не е било надлежно, съдът е приел, че и към случая следва да намери приложение изискването на т. 18 на ТР ОСГТК № 4/13 г., като едва след изпълнение на това изискване касаторът би могъл да реализира предприятия от него ред успешно.

Касационната жалба е основателна.

Основното оплакване на касатора е развито във връзка с поддържаната от него защитна теза в цялото производство, а именно, че действителната воля на страните по двата обсъждани процесни договора е в смисъл, че формираното задължение в резултат на неизпълнение на обезпечения кредит следва да бъде погасено с усвояване на главница и лихви в договорения размер от обезпечавания кредит, като съобщение за предсрочна изискуемост на сумата, усвоена за погасяване дълга по договора за револвираща кредитна линия, е получено надлежно и с него изрично е посочено, че ако не бъде платено задължението, кредиторът ще събере вземането от представените обезпечения, като в този смисъл е настъпила и изискуемостта на сумите, предмет на разглеждания иск. Тези доводи са основателни, тъй като съдът не е зачел собствения си правен извод, мотивиран с това, че ползваната част от процесния условен кредит се погасява от длъжника в тридесетдневен срок от датата на усвояването му, т.е., че към момента на подаване на заявлението е налице настъпила изискуемост на дълга поради настъпване падежа на задължението. Оттам и правно необосновано е развитото разбиране за неоснователност на предявения иск и за приложимост на т. 18 от ТР ОСГТК № 4/13 г. – третираща различна хипотеза, ирелевантна към случая, а именно – хипотеза на задължение на банката да направи договор за банков кредит предсрочно изцяло изискуем, след като упражни правото си за това, с оглед настъпило неизпълнение от страна на длъжника. Т.е. изводът на съда предполага съвсем различен вид правоотношение, поради което и приетото от него не съответства на установените факти по спора, в резултат на което е

формиран очевидно неправилен решаващ правен извод, което е основание за касиране на решението.

Установено е било в производството по делото, че между страните по спора е сключен договор за банков кредит на 26.01.2009 г. с № [номер], по силата на който банката е предоставила на търговеца условен кредит в размер на 11 000 000 лв. Страните са договорили, че този кредит ще служи за обезпечаване на задълженията на ответното дружество по издадени от банката банкови гаранции. С анекс № 4 към този договор е разширен предмета му, като е договорено обезпечаване и на задължението по отпуснат от банката на дружеството кредит за револвираща кредитна линия на 29.12.2015 г. в размер на 4 090 335 евро, при краен срок за погасяване на задължението по този кредит, променен на 30.10.2021 г. и при встъпване на съдлъжници по него на [фирма] ООД и Д. К. Не е спорно, а и съдилищата са отчели същото, че по този договор банката валидно е упражнила правото си да направи задължението по него предсрочно изискуемо с връчване на нотариални покани до длъжниците, съответно на 17.05.201 г. и 25.05.201 г. при определен в поканата срок за издължаване и вписване, че ако не се издължат в определения срок, банката ще счита целия кредит за предсрочно изискуем и ще предприеме действия по служебното удовлетворяване чрез предоставените по кредита обезпечения, като изрично е посочено, че усвоените банкови гаранции се дължат в 30-дневен срок от усвояването им съгл. т. 9 от анекс № 1 към договора за кредитна линия. След изтичане на дадения срок и при безспорност между страните на факта на неизпълнение на задълженията по кредита и съобразно уговореното между тях по условията на кредита, банката е усвоила служебно средствата, необходими за погасяване на дълга, произтичащ от разгледания договор за револвираща кредитна линия. Няма спор, че това уведомяване за предсрочна изискуемост на дълга по револвиращата кредитна линия е било надлежно, т.е. че целият взет кредит е станал предсрочно изискуем, като от този момент за банката е възникнала и уговорената възможност да усвои даденото обезпечение до размера на

дължимите суми. Това нейно действие не е обвързано с допълнителни уговорки за уведомяване, тъй като падеж на вземането е бил уговорен изрично с договора за банков кредит от 26.01.2009 г., с предмет обезпечаване на задължения на ответника по спора – раздел VII, т. 15, изрично указващ, че ползваната част от кредита се погасява в срок от 30 дни от датата на усвояване или с изтичане на този срок настъпва и падежа на задължението. Настъпилият падеж означава изискуемост на задължението от датата на падежиране, поради което и въпросът за предсрочна изискуемост при настъпила вече такава, изобщо е неотносим към реализиране на така възникналия дълг. Така се налага обобщаващият извод, че при договореното в раздел XII, т. 25, б. ”г” от договора за револвираща кредитна линия от 29.12.2015 г. за обезпечаване на задължението по него със средствата, отпуснати и договорени с процесния договор за банков кредит от 26.01.2009 г. /и последващите анекси към него/, са възникнали задължения, за които, както бе посочено, длъжниците са били уведомени надлежно с установяване на предсрочна изискуемост на дълга по револвиращата кредитна линия и съответно за банката е възникнала възможността за служебно усвояване на средства за погасяване на този дълг. При извършеното служебно усвояване на 30.05.2016 г. изискуемостта на сумите по него, съобразно раздел VII, т. 15 от Договора за банков кредит, е настъпила на 01.07.2017 г. Заявлението по чл. 417 ГПК е подадено на 19.08.2015 г. или изискуемостта на частично претендирания дълг е настъпила преди подаване на заявлението, поради което и искът като основателен следва да бъде уважен така както е предявен, заедно с претендираните и обосновани с договореното между страните акцесорни задължения по него.

Следователно, на основание чл. 293, ал. 2 ГПК, обжалваното решение следва да бъде отменено, а по същество да се постанови друго, с което исковете на касатора бъдат уважени.

На основание чл. 78, ал. 1 ГПК и с оглед представения списък по чл. 80 ГПК от касатора, както и във връзка с осъщественото доказване по отношение на претендираните по списъка суми, на същия следва да се присъдят разноси в размер на 151255.71 лв. /държавна такса и юрисконсултско възнаграждение в размер на 450 лв./, така както са поискани пред настоящата инстанция, както и да се присъдят направените в заповедното производство разноси.